

Geestelijke verzorging.

Rapport met betrekking tot ord. 3-13 en 3-23 - vaststelling in tweede lezing.

GCKO - 20 september 2021.

1 Eerste lezing

De generale synode heeft de volgende teksten in eerste lezing vastgesteld.

NB: (VET is nieuwe tekst, doorgehaald is vervallen tekst):

Ord. 3-13

1. Een kerkelijk werker met bijzondere opdracht werkt **als geestelijk verzorger**.
2. Een bijzondere opdracht kan aan een kerkelijk werker worden verleend door **een** (algemene) kerkenraad of **een** classicale vergadering **voor de duur van de werkzaamheden waartoe de opdracht is verstrekt en uiterlijk tot vijf jaar na de dag waarop deze recht krijgt op pensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet**.

Wanneer de bijzondere opdracht is verleend door **een** (algemene) kerkenraad wordt de kerkelijk werker in de regel door de betreffende kerkenraad boventallig voor de duur van de werkzaamheden verkozen tot ouderling met bepaalde opdracht.

3. De ambtelijke vergadering die de bijzondere opdracht verleent, treft een regeling met **betrokkene en -indien betrokken binnen een instelling gaat werken – met** de betrokken instelling waarin wordt vastgelegd dat
  - de ambtelijke vergadering verantwoordelijk is voor het werk dat de kerkelijk werker uit hoofde van ambt of bediening verricht en
  - de gemeente respectievelijk de classis geen financiële verplichting jegens de kerkelijk werker heeft.

Deze regeling behoeft de instemming van het breed moderamen van de classicale vergadering.

- ~~6. De bijzondere opdracht wordt beëindigd op het moment dat de aanstelling bij de instelling eindigt of bij toepassing van ordinantie 10-9-7 sub c of d.~~

Ord. 3-23

1. Een predikant met bijzondere opdracht verricht werkzaamheden die in rechtstreeks verband staan met de vervulling van het ambt van predikant doch niet uitgaan van een ambtelijke vergadering, ~~maar verricht worden bij een instelling die de betrokkene aanstelt~~. De ambtelijke vergadering die de opdracht verleent, laat haar oordeel dat de werkzaamheden in rechtstreeks verband staan met de vervulling van het ambt van predikant, toetsen door of vanwege de kleine synode.
2. Een predikant met bijzondere opdracht wordt beroepen door een (algemene) kerkenraad, een classicale vergadering, de evangelisch-lutherse synode of de generale synode. De predikant wordt beroepen tot predikant dan wel tot predikant-geestelijk verzorger, gehoord – **indien betrokkene in een instelling werkzaam zal zijn** - de instelling die de betrokkene aanstelt en - waar deze is - de commissie als bedoeld in lid 8.
4. Een predikant met bijzondere opdracht wordt beroepen voor de duur van de werkzaamheden waartoe de opdracht is verstrekt **en uiterlijk tot vijf jaar na de dag waarop deze recht krijgt op pensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet**.
5. De ambtelijke vergadering die de predikant met bijzondere opdracht beroept, treft een regeling met **betrokkene en indien betrokkene binnen een instelling gaat werken met** de betrokken instelling waarin wordt vastgelegd dat deze ambtelijke vergadering verantwoordelijk is voor het werk dat de predikant met bijzondere opdracht ambtelijk

verricht en dat de gemeente respectievelijk de classis respectievelijk de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen respectievelijk de kerk niet aansprakelijk zal zijn voor de financiële gevolgen van ontheffing van of ontzetting uit het ambt of ontslag uit de dienstbetrekking. Na beëindiging van de bijzondere opdracht is de betrokken predikant losgemaakt van de classis, de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen of de kerk.

2 Consideraties

De evangelisch-lutherse synode en alle classicale vergaderingen hebben geconsidereerd. Vermeld wordt dat de materie ingewikkeld gevonden wordt, en er worden vragen gesteld bij de concrete invulling, niemand wijst de voorgestelde eerste lezing af. Wel worden enkele tekstvoorstellen gedaan.

De evangelisch-lutherse synode stuurt, zoals de bedoeling is, alleen haar eigen consideratie.

Naast het eigen oordeel hebben classicale vergaderingen stemmen vanuit de gemeenten meegezonden, zonder dat duidelijk is of de classicale vergadering met deze stemmen instemt. Het GCKO wijst erop dat de classicale vergaderingen considereren. Zij worden daarbij gevoed worden door reacties uit de gemeenten, maar hun oordeel wordt gevraagd. Het is dan ook niet de bedoeling dat de classicale vergadering stemmen uit de gemeenten zonder eigen oordeel meesturen.

Het GCKO stelt daarom voor dat nogmaals aan de classicale vergaderingen wordt meegedeeld dat alleen hun oordeel naar de synode moet worden gestuurd. Uiteraard kan een classicale vergadering een inbreng vanuit de gemeenten in haar consideratie overnemen (zonder vermelding van wie dit heeft ingebracht, zoals ook niet vermeld wordt wie wat in de classicale vergadering heeft ingebracht).

Het GCKO is voornemens in toekomstige rapporten met betrekking tot een tweede lezing deze regel te volgen.

3 Tekstueel

3.1 Drie maal betrokkene

Een aantal classicale vergaderingen stellen een tekstuele verbetering voor in art. 13-3 en art. 23-2. Het GCKO acht de vervanging van het herhaalde 'betrokkene' door 'deze' inderdaad een verbetering.

3.2 Einde bijzondere opdracht

Gelderland Zuid en Oost en Zuid-Holland-Zuid vragen of de bijzondere opdracht van kerkelijk werkers vervalt bij schorsing voor onbepaalde tijd of ontneming van de kerkelijke bevoegdheid. In de eerste lezing is die bepaling vervallen. Het GCKO merkt op dat het uiteraard de bedoeling is dat de opdracht eindigt als aan iemand de bevoegdheid wordt ontnomen. Dit geldt zowel predikanten als kerkelijk werkers. Bij het voorstel voor de eerste lezing liet het GCKO de woorden vallen, omdat ze ook niet staan bij de predikanten-geestelijk verzorger. In ord. 10-7 is duidelijk dat schorsing voor onbepaalde tijd leidt tot losmaking van de gemeente, en bij ontneming van de bevoegdheden uiteraard de opdracht vervalt. Het GCKO heeft door de vraag hier opnieuw naar gekeken. In ord. 10-9-7d is sprake van losmaking van de gemeente. Dit kan tot onduidelijkheid leiden, indien de geestelijk verzorger verbonden is aan de classis. Het GCKO stelt daarom voor om de vermelding van beëindiging in geval van schorsing voor onbepaalde tijd en opnieuw op te nemen in ord. 3 art. 13 en toe te voegen in art. 23.

Dat de opdracht eindigt in het geval van ontzetting uit het ambt of ontneming van bevoegdheden hoeft niet te worden vermeld: iemand die niet bevoegd is, kan de werkzaamheden niet uitoefenen, zodat er sprake is van einde van de werkzaamheden.

Zuid-Holland-Zuid geeft in overweging de bepaling dat de opdracht vijf jaar na de AOW-leeftijd eindigt, te laten vervallen. Er worden hiervoor geen argumenten gegeven. Het GCKO gaat er daaromaan voorbij.

Tevens wordt gevraagd of niet vermeld moet worden dat de bijzondere opdracht eindigt als de registratie bij de SKGV eindigt. Het GCKO antwoordt hierop dat dit niet nodig is: als de registratie eindigt, kan betrokkene niet langer als geestelijk verzorger werkzaam zijn, en eindigen dus de werkzaamheden.

4 Geestelijk verzorger - gemeentepredikant

De mogelijkheid dat geestelijk verzorgers rechtstreeks bekostigd worden door de overheid en niet aan een instelling verbonden zijn, roept vragen op met betrekking tot de verhouding tussen gemeentepredikant en geestelijk verzorger. Deze vragen zijn niet wezenlijk anders dan de vraag naar de verhouding tussen geestelijk verzorger in een instelling en de gemeentepredikant en behoeven niet beantwoord te worden in het kader van deze tweede lezing .

Het GCKO volstaat ermee op te merken dat geestelijke verzorging en gemeentewerk twee verschillende werksoorten zijn. Nadrukkelijk is vastgelegd dat een gemeentepredikant niet zonder meer als geestelijk verzorger beroepbaar is en een geestelijk verzorger niet zonder meer als gemeentepredikant. Maar dat gezegd zijnde: het is niet uitgesloten dat een parttime predikant die aan alle vereisten voldoet ook als geestelijk verzorger werkt (al of niet in een instelling), al zal dat eerder uitzondering dan regel zijn. Het GCKO wijst erop dat voor gemeentepredikanten en voor geestelijk verzorgers niet alleen een deels verschillende opleiding maar ook verschillende nascholingsverplichtingen bestaan.

Vanuit Groningen-Drenthe wordt gevraagd hoe zich het werken van een wijkpredikant, die sinds kort een loket levensvragen aanbiedt voor de buurt zich tot de geestelijk verzorger, die in dezelfde wijk werkzaam is. Het GCKO wijst erop dat voor subsidie in aanmerking komende zorg alleen gegeven kan worden door een geestelijk verzorger en dat niet ieder die levensvragen heeft in aanmerking komt voor deze gesubsidieerde zorg. Het blijft van belang dat de gemeente (en de gemeentepredikant) oog heeft voor de noden in de eigen omgeving.

Zuid-Holland-Zuid wijst op het belang van goede afstemming tussen geestelijk verzorger en gemeentepredikant en suggereert een meldplicht. Het GCKO wijst erop dat alleen op verzoek van betrokkene contact tussen gemeentepredikant en geestelijk verzorger mogelijk is.

Vanuit Veluwe wordt zorg geuit over de situatie dat een vrije geestelijke verzorger gemeenteleden van een PKN-gemeente gaat bezoeken, terwijl er ook een pastorale relatie is met de eigen predikant, ouderling en/of contactpersonen. Die twee verschillende soorten contacten zouden elkaar dwars kunnen gaan zitten. Het GCKO wijst erop dat een geestelijk verzorger alleen op verzoek van betrokkene komt.

Ook wordt de vraag gesteld of de geestelijk verzorger niet mag werken binnen de eigen kerkelijke dan wel burgerlijke gemeente. Op de website van de kerk staat vermeld dat het gaat om het grondgebied van de kerkelijke gemeente (bij gemeenten met wijkgemeenten de gehele gemeente). En het spreekt vanzelf dat een predikant niet tevens geestelijk verzorger kan zijn van gemeenteleden, ook niet als zij buiten de gemeentegrens wonen.

5 Begeleidingscommissie

Verschillende klassicale vergaderingen vragen of de begeleidingscommissie wel de meest geschikte vorm is voor het contact tussen gemeente/kerk en geestelijk verzorger. De begeleidingscommissie is de bestaande vorm. Het moderamen heeft in de consideratiebrief aangegeven dat in overleg met de beroepsgroep gekeken wordt hoe het contact het beste vorm gegeven kan worden. Als deze vorm gevonden is, zal de kerkorde daarop worden aangepast. Het moderamen zal de synode voorstellen een dergelijke wijziging in één lezing vast te stellen. Uiteraard is het aan de synode om dit te besluiten. Het GCKO constateert wel dat niemand bezwaar heeft gemaakt tegen dit voornemen.

6 Geestelijk verzorger in kerkenraad

Verskillende classicale vergaderingen wijzen erop dat een kerkelijk werker die als geestelijk verzorger als ouderling (of diaken) lid is van de kerkenraad en geven aan dit niet wenselijk te achten. Het GCKO herkent de vraag en acht het wenselijk dat deze problematiek (die er ook nu al is) nader wordt bestudeerd, mede in het licht van de huidige ambtsdiscussie.

7 Overige opmerkingen en vragen

Fryslân constateert in sommige gemeenten moeite met de voortvarendheid waarmee het moderamen van de GS te werk is gegaan. Hierdoor zijn al kerkordelijke consequenties uitgewerkt en (een koers) in gang gezet, zonder de betrokken beroepsgroep hierbij te betrekken, te raadplegen en af te stemmen. Het is niet duidelijk of Fryslân deze moeite deelt. In ieder geval is het voorstel in nauw overleg met de beroepsgroep opgesteld. Anders dan Fryslân meent, ligt nu al vast dat de bevestiging plaats vindt in een kerkdienst: de gewone regels (behalve de ambtstermijn) zijn van toepassing.

Naar aanleiding van een vraag Fryslân merkt het GCKO op dat de bijzondere opdracht niet beperkt is tot het gebied van de zending gemeente of classis. Eén zending (bijzondere opdracht) volstaat.

Op opmerkingen vanuit Groningen-Drenthe merkt het GCKO op:

- De kerk stelt een minimale werktijd met het oog op het gemeentewerk. Dat buiten de kerk andere werktijdeisen aan geestelijk verzorgers worden gesteld is daarbij niet van belang.
- Het is uitgesloten dat een predikant van de kerk of een kerkelijk werker die in toegelaten binnen de kerk nooit in Nederland heeft gewoond.
- Dat de geestelijk verzorger wisselende cliënten heeft, is iets anders dan het neerleggen van het ambt. Zolang de geestelijk verzorger voldoet aan de eisen die voor registratie gesteld worden blijft – en er geen sprake is van tucht – blijft de bijzondere opdracht.

Uit Overijssel-Flevoland wordt de vraag gesteld of niet een bepaling (analoog aan ord. 3-23-5) moet worden opgenomen dat de gemeente of classis niet aansprakelijk is voor de financiële gevolgen van het intrekken van de zending. Het GCKO wijst erop dat ord. 3-23-5 (en ord. 3-13-3) gewoon blijven bestaan.

Anders dan Overijssel-Flevoland stelt, is het niet de dienstenorganisatie, maar het moderamen van de synode dat om consideraties vraagt, zoals ook uit de ondertekening blijkt. Dat het moderamen de technische uitvoering overlaat aan de dienstenorganisatie verandert daar niets aan. Het briefhoofd is ook het briefhoofd van de Protestantse Kerk, terwijl rechts de uitvoerders worden genoemd.

Naar aanleiding van de opmerking van Overijssel-Flevoland beklemtoont het GCKO dat de overgangsbepaling alleen ruimte geeft voor een voorlopige regeling, als zich een onvoorziene situatie voordoet. Bij de opstelling van de kerkorde was niet voorzien dat de overheid ruimte zou geven aan geestelijk verzorgers buiten een instelling die door de overheid worden bekostigd. Het GCKO merkt daarnaast op dat gewerkt wordt aan een betere kerkordelijke fundering van de taken van het GCKO. Ook Veluwe vraagt hierom.

Overijssel-Flevoland merkt op dat de tijd om te considereren voor kerkenraden te kort is. Het GCKO erkent dat dit maal de tijd kort is; normaal zou de eerste lezing in november hebben plaatsgevonden. Het staat overigens de classicale vergadering vrij de inzendingdatum voor kerkenraden naar een latere datum te wijzigen, zolang de classicale vergadering maar op tijd haar consideraties inzendt.

8 Voorstel tweede lezing

NB: (VET is nieuwe tekst, doorgehaald is vervallen tekst):

Ord. 3-13

1. Een kerkelijk werker met bijzondere opdracht werkt als geestelijk verzorger.
- ~~2. Een bijzondere opdracht kan aan een kerkelijk werker worden verleend door een (algemene) kerkenraad of een classicale vergadering, voor de duur van de werkzaamheden waartoe de opdracht is verstrekt en uiterlijk tot vijf jaar na de dag waarop deze recht krijgt op pensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet.¹~~

Wanneer de bijzondere opdracht is verleend door een (algemene) kerkenraad wordt de kerkelijk werker in de regel door de betreffende kerkenraad boventallig voor de duur van de werkzaamheden verkozen tot ouderling met bepaalde opdracht.
3. De ambtelijke vergadering die de bijzondere opdracht verleent, treft een regeling met betrokkene en - indien **deze** binnen een instelling gaat werken – met de betrokken instelling waarin wordt vastgelegd dat
  - de ambtelijke vergadering verantwoordelijk is voor het werk dat de kerkelijk werker uit hoofde van ambt of bediening verricht en
  - de gemeente respectievelijk de classis geen financiële verplichting jegens de kerkelijk werker heeft.Deze regeling behoeft de instemming van het breed moderamen van de classicale vergadering.
6. **De bijzondere opdracht eindigt bij de beëindiging van de werkzaamheden waartoe de opdracht is verstrekt, bij toepassing van ordinantie 10-9-7 sub c. en uiterlijk vijf jaar na de dag waarop deze recht krijgt op pensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet. ²**

Ord. 3-23

1. Een predikant met bijzondere opdracht verricht werkzaamheden die in rechtstreeks verband staan met de vervulling van het ambt van predikant doch niet uitgaan van een ambtelijke vergadering: De ambtelijke vergadering die de opdracht verleent, laat haar oordeel dat de werkzaamheden in rechtstreeks verband staan met de vervulling van het ambt van predikant, toetsen door of vanwege de kleine synode.
2. Een predikant met bijzondere opdracht wordt beroepen door een (algemene) kerkenraad, een classicale vergadering, de evangelisch-lutherse synode of de generale synode.
3. De predikant wordt beroepen tot predikant dan wel tot predikant-geestelijk verzorger, gehoord – indien betrokkene in een instelling werkzaam zal zijn - de instelling die de betrokkene aanstelt en - waar deze is - de commissie als bedoeld in lid 8.
4. **De bijzondere opdracht eindigt bij de beëindiging van de werkzaamheden waartoe de opdracht is verstrekt, bij toepassing van ordinantie 10-9-7 sub c. en uiterlijk vijf jaar na de dag waarop deze recht krijgt op pensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet³.**

---

¹ Verplaatst naar lid 6

² Eerste lezing: vervallen.

³ Eerste lezing: Een predikant met bijzondere opdracht wordt beroepen voor de duur van de werkzaamheden waartoe de opdracht is verstrekt en uiterlijk tot vijf jaar na de dag waarop deze recht krijgt op pensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet.

De tekst is geharmoniseerd met ord. 3-13-6.

5. De ambtelijke vergadering die de predikant met bijzondere opdracht beroept, treft een regeling met betrokkene en indien **deze** binnen een instelling gaat werken met de betrokken instelling waarin wordt vastgelegd dat deze ambtelijke vergadering verantwoordelijk is voor het werk dat de predikant met bijzondere opdracht ambtelijk verricht en dat de gemeente respectievelijk de classis respectievelijk de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen respectievelijk de kerk niet aansprakelijk zal zijn voor de financiële gevolgen van ontheffing van of ontzetting uit het ambt of ontslag uit de dienstbetrekking.
6. Na beëindiging van de bijzondere opdracht is de betrokken predikant losgemaakt van de classis, de evangelisch-lutherse gemeenten tezamen of de kerk.